

Przepisy karne ustaw szczególnych

Ustawa o broni i amunicji (Dz.U. Nr 53, poz. 549 z późn. zm.) - cz. 3

Podjmując dalszą analizę przepisów karnych zawartych w Ustawie o broni i amunicji warto przytoczyć opis zdarzenia, którego rozważania na łamach naszego policyjnego czasopisma mają doprowadzić do osiągnięcia dwóch celów: sprawdzenia własnej wiedzy, a zarazem - bez względu na wynik tego sprawdzenia – zainteresowania czytelnika, tak aby stał się czynnym odbiorcą praktycznych wskazówek mogących w przyszłości pozytywnie wpłynąć na sposób realizowanych przez niego zadań.

Policja wniosła do ówczesnego Kolegium d/s Wykroczeń wnioski o ukaranie mężczyzny za to, że posiadał kij drewniany bejsbolowy, którego używanie mogło zagrażać życiu lub zdrowiu, tj o popełnienie wykroczenia określonego w art. 51 ust. 1 Ustawy. Czy decyzja kierującego wnioskami była słuszna i czy przyjęty sposób wnioskowania z zabezpieczonych w sprawie dowodów, został podzielony przez organ orzekający? Ten z pozoru błahy problem znalazł pole do szerokich rozważań prawniczych i wykładni językowych różnych instancji polskiego sądownictwa i prokuratury.

Imitacja kija bejsbolowego zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt. 4 lit. a została zaliczona do broni białej, a tym samym do narzędzi i urządzeń, których używanie może zagrażać życiu lub zdrowiu. Wobec powyższego odpowiedź na postawione powyżej pytanie jest oczywista. Posiadanie drewnianego kija bejsbolowego jest dozwolone. Skoro tak, to jaka argumentacja prowadząca sprawę policjanta sugerowała mu wystosowanie wniosku o ukaranie? Przewodniczący Kolegium d/s Wykroczeń (instytucja ta funkcjonowała do 2001 r.) przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu, a Sąd ten postanowieniem z dnia 31 stycznia 2001 r. (II Kws I 49/00) umorzył postępowanie po stwierdzeniu, że czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego (art. 17 § 1 pkt 2 kpk), gdyż kij bejsbolowy z zasady służący do uprawiania sportu nie jest bronią w rozumieniu Ustawy. W tej sytuacji konieczne było - zdaniem Sądu - uzupełnienie tej definicji przez dodanie, że przedmiot taki (narzędzie i urządzenie, których używanie może zagrażać życiu lub zdrowiu) musi być, już ze swojego założenia wytworzony w celu użycia jako broń.

Po złożeniu stosownego odwołania właściwy rzeczowo Sąd Okręgowy uznał, że bez wątpienia kij bejsbolowy jest z „natury rzeczy” niebezpiecznym narzędziem, choć zezwolenie na niego nie jest wymagane. Zważył jednak, na bardzo istotną rzecz, a mianowicie na konieczność sprecyzowania pojęcia narzędzia, o jakim mowa w art. 4 ust. 1 pkt 4 Ustawy, bowiem brak tej semantycznej systematyki może doprowadzić do trudnego logicznie do przyjęcia przypadku, że na imitację narzędzia będzie wymagane zezwolenie, a na oryginał, nie. Wobec powyższego Prokurator Prokuratury Krajowej wniosł o podjęcie przez Sąd Najwyższy uchwały, zgodnie z którą „oryginalny kij bejsbolowy będzie narzędziem, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy”. Sąd Najwyższy stwierdził, że określenie „imitacja” spełnia dwojaką rolę: jedną z nich jest zredukowanie rozmaitych możliwych pałek „wykonanych z drewna lub innego ciężkiego i twardego materiału”, do zbioru obejmującego wyłącznie „imitujące” kije bejsbolowe - drugą zaś, co nie może budzić wątpliwości, wyeliminowanie z tego zbioru pierwowzoru, czyli oryginalnego kija bejsbolowego. Gdyby ustawodawca zamierzał objąć działaniem ustawy kij bejsbolowy, zamiar taki zrealizowałby w sposób wyraźny¹. Ustawodawca kierował się kryterium celu wytworzenia narzędzia, co potwierdza również fakt, iż w art. 4 ust. 1 pkt 4 *in principio* posłużył się określeniem „używanie”. Wskazuje ono na taki charakter narzędzia, który z zasady, w każdym wypadku korzystania z niego zgodnie z jego przeznaczeniem, może zagrażać życiu lub zdrowiu. W wypadku bowiem innych niebezpiecznych przedmiotów, które z zasady mają inne przeznaczenie, a ich wykorzystanie w

¹ Zob. Uchwała Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 24 lipca 2001 r., I KZP 10/01, OSNKW 2001, Nr 9-10, poz. 76.

sposób zagrażający życiu lub zdrowiu wynika z "nadużycia" ich przeznaczenia i ma charakter incydentalny, ustawodawca - chcąc potwierdzić fakt objęcia ich działaniem ustawy - posłużyłby się określeniem "użycie", dla podkreślenia odstępstwa od ich innego z zasady przeznaczenia. Sąd wskazał ponadto, że uznanie posiadania oryginalnego kija bejsbolowego za wykroczenie może być odbierane jako manifestacja albo rażąco brak zaufania, nie tyle nawet do poziomu techniki legislacyjnej, ile do zdolności określenia przez ustawodawcę podstawowej treści normy - albo stanowi efekt myślenia życzeniowego, które pozwala dostrzegać w normie prawnej treści, jakiej oczekuje stosujący prawo.

Ten istotny wniosek winien być zawsze brany pod rozwagę przy podejmowaniu decyzji w sprawie kierowania wniosków o ukaranie, szczególnie w sytuacjach niecodziennie spotykanych.

Przedstawione powyżej uwagi, należy stosować również do innych narzędzi i urządzeń. Skoro bowiem dla przykładu ktoś posiada przedmioty mające ukryte ostrza, pałki posiadające zakończenie z ciężkiego i twardego materiału, to czyni to w celu ich używania, tak aby zawsze mogły zagrażać życiu lub zdrowiu, a zatem ich posiadanie będzie zabronione.

Przy okazji poruszenia tego tematu warto zwrócić uwagę na zmianę przez sąd akcentu uznaniowości w zakresie określania jakiegoś przedmiotu za narzędzie niebezpieczne. Dawniej, gdy w Kodeksie karnym z 1969 r. przy kwalifikowanej formie rozboju była mowa o innym niebezpiecznym narzędziu, przy uznaniu jakiegoś przedmiotu za narzędzie niebezpieczne kładziono główny nacisk na zagrażający życiu człowieka sposób jego użycia, a nie właściwości i cechy, które powodują, że zwykle użycie takiego przedmiotu powoduje groźne dla życia skutki. Wówczas za niebezpieczne narzędzie uznawano m.in. młotek, kulę ortopedyczną, nierozbitą butelkę po szampanie, a nawet bandaż czy też szalik². Również pod rządami obecnego Kodeksu karnego jako przedmiot niebezpieczny traktowano np. metalową rurkę³. Jednak obecnie za trafne uznaje się wyłącznie te z zapatrywań, które na pierwszy plan wysuwają nie sposób użycia, ale właściwości i cechy narzędzia. Ma to związek z aktualnym ujęciem kwalifikowanej formy rozboju, które mówi o podobnie do broni palnej lub noża niebezpiecznym przedmiocie. Akcentuje się charakter przedmiotu, jego naturalne cechy, które sprawiają, że jest on na tyle niebezpieczny, iż jego zwykle użycie może powodować zagrożenie dla życia ofiary.

Pomocne w kwalifikacji narzędzia jako niebezpiecznego, może okazać się przeznaczenie przedmiotu, tj. czy wyłącznym zastosowaniem takiego narzędzia jest zadawanie ciosów, powodowanie obrażeń, użycie w walce, czy też został on wytworzony w zupełnie innym celu, a tylko przypadkowo posłużono się nim w przestępstwie. Niewątpliwie do pierwszej z wyżej wymienionych grup należy kastet, tj. spojone, metalowe pierścienie, które nałożone na dłoń mają na celu wzmocnienie siły ciosu. Uzasadnienie tej linii orzeczniczej można znaleźć w wielu wyrokach jak chociażby w sprawie rozboju z użyciem kastetu, gdzie Sąd I Instancji⁴ błędnie kwalifikując czyn oskarżonego (z art 280 § 1 k.k.) ocenił, że mimo, iż wielokrotne zadawanie kastetem ciosów w głowę może spowodować niebezpieczeństwo dla życia ofiary, to w osądzonej sprawie kastet nie został tu w ogóle użyty.

Taka argumentacja została uznana przez Sąd Apelacyjny za nietrafioną ze względu na to, że do wypełnienia znamion przestępstwa rozboju w jego kwalifikowanej postaci nie jest konieczne użycie niebezpiecznego przedmiotu, a wystarczy posłużenie się nim. Oskarżony w trakcie rozboju prezentował pokrzywdzonemu kastet i groził jego użyciem, co mieści się w znaczeniu pojęcia "posługiwać się".

² Zob. Wyrok SA w Krakowie z dnia 02.01.1991 r., sygn. akt II AKr 8/90, KZS z 1991 r., z. 1, poz. 12; Wyrok SA w Katowicach z dnia 19.11.1991 r., sygn. akt II AKR 130/91, OSA z 1992 r., z. 6, poz. 40, Wyrok SN z dnia 21.01.1987 r., sygn. akt KRN 460/86, OSNPG z 1987 r., z. 8, poz. 104; Wyrok SA w Warszawie z dnia 08.01.1991 r., sygn. Akt II AKR 21/90, w: „Palestra” 1991 r., z. 8-9, poz. 85.

³ Zob. Wyrok SA w Lublinie z dnia 20.9.2002 r., sygn. akt II AKa 173/01, OSA z 2002 r., z. 5, poz. 36.

⁴ Zob. Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 28 grudnia 2007 r. II AKa 371/07, OSA 2008 nr 4, poz. 19, str. 9

Wśród innych wykroczeń, które z uwagi na swoją specyfikę mogą przybierać cechy powszechności, należy wymienić chociażby noszenie broni w sytuacji, gdy osoba znajduje się w stanie po użyciu alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowych albo środka zastępczego.

Termin „noszenie broni” oznacza każdy sposób przemieszczania broni przez osobę posiadającą pozwolenie na tę broń. Warto zaznaczyć, że wskazane pojęcie jest szerokie i może dotyczyć również transportowania broni i amunicji prywatnym środkiem transportu. Można przytoczyć tutaj przykład sytuacji, w której kierujący pojazdem w stanie po użyciu alkoholu przewoził broń myśliwską oraz amunicję. Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt. 4 Ustawy pozwolenie na broń zostało cofnięte, gdyż osoba, która nosiła broń, znajdowała się w stanie po użyciu alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowej albo środka zastępczego⁵. W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji organ pierwszej instancji użył określenia „był pod wpływem alkoholu”. Określenie to obejmuje zarówno „stan po użyciu alkoholu”, który zgodnie z art. 46 ust. 2 pkt 2 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zachodzi wówczas, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do obecności w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1 dm³, jak i „stan nietrzeźwości”, który w myśl art. 46 ust. 3 pkt. 2 cytowanej powyżej Ustawy zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do obecności w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg na 1 dm³.

Opisywane wykroczenie jest zatem czynem indywidualnym, gdyż jego sprawcą może być tylko osoba legalnie posiadająca broń. Można je popełnić przez działanie lub zaniechanie, umyślnie lub nieumyślnie. Jest to wykroczenie formalne.

Innym istotnym przepisem jest art. 51 ust. 2 pkt. 7, który statuuje czyn polegający na przechowywaniu oraz noszeniu broni i amunicji w sposób umożliwiający dostęp do nich osób postronnych. Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 32 ust. 1 Ustawy, broń i amunicję należy przechowywać i nosić w sposób uniemożliwiający dostęp do nich osób nieupoważnionych. Szczegóły z tym związane zawarte zostały w Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 3 kwietnia 2000 r. w sprawie przechowywania, noszenia oraz ewidencjonowania broni i amunicji (Dz. U. Nr 27 poz. 343).

Postępowanie niezgodne z regułami tam zawartymi, stanowią o istocie komentowanego wykroczenia. Dla przykładu przytaczane Rozporządzenie przewiduje reglamentację w zakresie noszenia broni palnej. Osoby, które uzyskały pozwolenie na broń bez prawa jej noszenia lub z ograniczonym prawem noszenia, mogą ją przenosić jedynie na podstawie specjalnego zezwolenia wydanego przez właściwy organ Policji. W przeciwnym razie popełniają wykroczenie określone w art. 51 ust. 2 pkt. 10 Ustawy. Podmiotem tego wykroczenia może być tylko osoba posiadająca broń. Jest to wykroczenie formalne, które można popełnić przez działanie lub zaniechanie, tak umyślnie, jak i nieumyślnie.

5 Zob. Wyrok NSA z dnia 29 maja 2008 r., II OSK 557/07.

Zapisy w notatniku służbowym

<p>Art. 51 ust. 2 pkt 4 Ustawy o broni i amunicji – wykroczenie polegające na noszeniu broni przez osobę znajdującą się w stanie po użyciu alkoholu, środka odurzającego lub sybustancji psychotropowych albo środka zastępczego.</p> <p><i>Przedmiot ochrony</i> – ochrona bezpieczeństwa osób trzecich przed zagrożeniem wynikającym z posługiwania się bronią przez osobę, która ma nad nią ograniczoną kontrolę.</p> <p><i>Strona przedmiotowa</i> - polegała na noszeniu broni w stanie po użyciu alkoholu, środka odurzającego lub sybustancji psychotropowych albo środka zastępczego</p> <p><i>Podmiot</i> - indywidualny (osoba legalnie posiadająca broń)</p> <p><i>Strona podmiotowa</i> - wykroczenie, które można popełnić przez działanie lub zaniechanie, umyślnie lub nieumyślnie</p> <p>Art. 51 ust. 2 pkt 7 Ustawy o broni i amunicji – wykroczenie polegające na przechowywaniu oraz noszeniu broni i amunicji w sposób umożliwiający dostęp do nich osób postronnych.</p> <p><i>Przedmiot ochrony</i> – przestrzeganie reguł dotyczących przechowywania oraz noszenia broni i amunicji.</p> <p><i>Strona przedmiotowa</i> – przechowywanie oraz noszenie broni i amunicji.</p> <p><i>Podmiot</i> - indywidualny (osoba posiadająca broń i amunicję)</p> <p><i>Strona podmiotowa</i> - wykroczenie, które można popełnić przez działanie lub zaniechanie, tak umyślnie, jak i nieumyślnie</p> <p style="text-align: center;">Policja 997, 2014/6</p>	<p>Użyte określenia (wybrane):</p> <p><i>Narzędzia i urządzenia, których używanie może zagrażać życiu lub zdrowiu</i> – 1) broń biała w postaci: ostrzy ukrytych w przedmiotach niemających wyglądu broni, kastetów i nunczaków, pałek posiadających zakończenie z ciężkiego i twardego materiału lub zawierających wkładki z takiego materiału, pałek wykonanych z drewna lub innego ciężkiego i twardego materiału imitującego kij bejsbolowy; 2) broń cięciwowa w postaci kuszy; 3) przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.</p> <p><i>Określenie „noszenie broni”</i> - oznacza każdy sposób przemieszczania broni przez osobę posiadającą pozwolenie na tę broń, w tym również transportowanie jej prywatnym środkiem transportu.</p> <p>UWAGA!</p> <ol style="list-style-type: none">1. Posiadanie oryginalnego kija bejsbolowego nie wymaga zezwolenia – podobnie jak posiadanie innych przedmiotów służących do uprawiania sportu jak chociażby łuk, młot, oszczep.2. Przy ustaleniu czy dany przedmiot jest narzędziem niebezpiecznym, należy brać pod uwagę, nie sposób jego użycia, ale jego właściwości i cechy.3. Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt. 4 Ustawy pozwolenie na broń cofa się, gdy osoba, która nosiła broń, znajdowała się w stanie po użyciu alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowej albo środka zastępczego. <p style="text-align: center;">Policja 997, 2014/6</p>
---	--